

แนวทางการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาตามหลักสัมปธาน 4 กลุ่มโรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

GUIDELINES FOR PROMOTING SAFETY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS BASED ON THE FOUR SAMMAPPADHANA PRINCIPLES OF THE LAMTAKHONG SCHOOL GROUP, UNDER NAKHON RATCHASIMA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

¹ประเมษฐ์ หานามชัย Porames Hanamchai ²สิน งามประโคน Sin Ngamprakhon

³ทองดี ศรีตระการ Thongdee Sritragarn

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: poramet425r@gmail.com

Article Received: July 30, 2026. Revised: September 25, 2026. Accepted: September 27, 2026.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาวิธีการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาตามหลักสัมปธาน 4 และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาตามหลักสัมปธาน 4 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามประชากรทั้งหมดในการวิจัยที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 149 คน วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) วิธีการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาตามหลักสัมปธาน 4 มีวิธีการดังนี้ (1) ด้านมาตรการป้องกัน (เพื่อยุติเหตุไม่ให้เกิด) ควรใช้ระบบการตรวจสอบเชิงรุก โดยการสำรวจจุดเสี่ยง คัดกรองบุคคลภายนอกและเฝ้าระวังภัยคุกคามเพื่อสกัดกั้นเหตุร้าย (2) ด้านมาตรการปลูกฝัง (เพื่อยุติเหตุให้เกิดขึ้น) ควรสร้างทักษะความปลอดภัยใหม่ๆ โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ฝึกสติ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางความคิดและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและ (3) ด้านมาตรการปราบปราม (เพื่อยุติเหตุให้หมดไป) ควรขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นทันที โดยการซ่อมแซมจุดชำรุด ระงับเหตุรวดเร็วและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงด้วยความยุติธรรม 3) แนวทางการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาตามหลักสัมปธาน 4 มีแนวทางดังนี้ (1) ด้านมาตรการป้องกัน ผู้บริหารควรนำข้อมูลสถิติเพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยง ติดตั้งกล้องวงจรปิด จัดเวรยามคัดกรองบุคคลและสร้างระบบเฝ้าระวังที่เข้มงวด (2) ด้านมาตรการปลูกฝัง สร้างสภาพแวดล้อมที่มั่นคงปลอดภัย จัดกิจกรรมอบรมทักษะการเอาตัวรอด ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและการใช้ชีวิตอย่างมีสติ (3) ด้านมาตรการปราบปราม ผู้บริหารต้องมีการจัดการกับความไม่ปลอดภัยอย่างเด็ดขาด มีระบบติดตามช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง จัดทำแผนเผชิญเหตุและสร้างเครือข่ายดูแลความปลอดภัยร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน

คำสำคัญ: การส่งเสริมความปลอดภัย, สถานศึกษา, หลักสัมปธาน 4

Abstract

This research article aims to: 1) study the state of safety promotion in educational institutions; 2) study methods for promoting safety in educational institutions based on the Four Sammāppadhāna principles (The Four Right Exertions); and 3) study guidelines for promoting safety in educational institutions based on the Four Sammāppadhāna principles. This study utilizes a mixed-methods research design. For the quantitative research, questionnaires were used to collect data from the entire population, comprising 149 school administrators and teachers. The data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. For the qualitative research, in-depth interviews were conducted with 7 key informants, and the data were analyzed using content analysis.

The research findings were as follows: 1) The overall state of safety promotion in educational institutions was at a high level. 2) Methods for promoting safety based on the Four Sammāppadhāna principles comprise three aspects: (1) Prevention measures (Samvara-padhāna: the effort to prevent): A proactive inspection system should be implemented by surveying risk areas, screening outsiders, and monitoring threats to intercept dangerous. (2) Cultivation measures (Bhāvanā-padhāna: the effort to develop): New safety skills should be cultivated through workshops and mindfulness training to build cognitive immunity and create an environment conducive to safe learning. (3) Suppression measures (Pahāna-padhāna: the effort to abandon): Existing problems should be eliminated immediately by repairing damaged areas, handling incidents rapidly, and modifying risky behaviors with fairness. 3) Guidelines for promoting safety based on the Four Sammāppadhāna principles are as follows: (1) Prevention measures: Administrators should utilize statistical data to analyze risks, install CCTV cameras, assign personnel for visitor screening, and establish a rigorous surveillance system. (2) Cultivation measures: Administrators should create a secure and safe environment, organize survival skill training activities, and promote morality, ethics, and mindful living. (3) Suppression measures: Administrators must handle unsafe situations decisively, implement a monitoring and support system for at-risk students, develop emergency response plans, and establish a collaborative safety network with parents and the community.

Keywords: Safety Promotion, Educational Institutions, The Four Sammāppadhāna Principles

บทนำ

ความปลอดภัยในสถานศึกษา เป็นหน้าที่ของครอบครัวนักเรียนและชุมชน ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลความปลอดภัยให้กับนักเรียน ขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการศึกษาดำเนินไปตามความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน ช่วยให้สถานศึกษาได้รับการยอมรับจากชุมชน ชุมชนรักและหวงแหนสถานศึกษาซึ่งส่งผลให้ผู้ปกครองและชุมชนสนับสนุนทรัพยากรการศึกษาและให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเต็มใจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) การสร้างจิตสำนึกความปลอดภัยให้แก่เด็ก และสนับสนุนให้เกิดกลไกการดำเนินงานสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในระดับสถานศึกษาซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งเพราะหากเด็กไม่มีความรู้ในด้านความปลอดภัยเมื่อเขาเติบโตขึ้นสู่วัยแรงงานการสร้างจิตสำนึกเป็นไปได้อย่างยากมากและสิ่งที่สำคัญประเทศที่มีสถิติอุบัติเหตุสูงๆ การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศก็จะเป็นไปได้อย่างยากเพราะต้องมุ่งแก้ไขปัญหาระบบอุบัติเหตุเสียก่อน อีกส่วนคือความปลอดภัยจะมาสร้างจิตสำนึกในระดับผู้ใหญ่เสียทีเดียวน่าจะเป็นสิ่งที่ยากมากเพราะการสร้างจิตสำนึกต้องอาศัยการปลูกฝังเรียนรู้และการปฏิบัติอยู่เป็นประจำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็น แต่ยังไม่เคยมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มุ่งมั่นในการยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ 21 โดยกำหนดเป้าหมายการพัฒนาไปสู่ “การศึกษาขั้นพื้นฐานวิถีใหม่ วิถีคุณภาพ” ซึ่งเป็นรูปแบบการศึกษาที่เน้นความเท่าเทียม มีคุณภาพ ครอบคลุมความปลอดภัยทางร่างกาย จิตใจ และสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน และบุคลากรในสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อสร้างระบบการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคม โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ในด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบและกลไกที่ครอบคลุมการป้องกันและจัดการกับภัยคุกคามในทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงในโรงเรียน การกลั่นแกล้งกันในหมู่เพื่อน (bullying) การล่วงละเมิดทางเพศ การใช้สารเสพติดหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติและอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นในสถานศึกษา โดยเฉพาะการสร้างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเชิงรุก) ที่สามารถคัดกรอง ป้องกันและให้ความช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้งที่มีประสิทธิภาพ มาตรการสำคัญที่ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน คือ “3 ป.” ได้แก่ ป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปราม ได้แก่ 1) ป้องกัน คือการสร้างระบบเฝ้าระวังและประเมินความเสี่ยงล่วงหน้า เช่น การติดตั้งระบบกล้องวงจรปิด การจัดเวรยาม การฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุและการมีแผนปฏิบัติการเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน 2) ปลูกฝัง คือ การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและทักษะชีวิต เช่น การเรียนรู้เรื่องสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติและการรู้จักป้องกันตนเองจากอันตราย 3) ปราบปราม คือ การดำเนินมาตรการทางวินัยและกฎหมายอย่างจริงจังต่อผู้ที่กระทำความผิดหรือมีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การใช้ยาเสพติด การประพฤติรุนแรงหรือการล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น ด้วยเหตุนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานยังส่งเสริมให้สถานศึกษาทุกแห่งมีการจัดตั้งคณะกรรมการความปลอดภัยในโรงเรียน มีระบบรายงานเหตุการณ์และช่องทางการร้องเรียนที่เข้าถึงง่าย รวมถึงการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เช่น ตำรวจ โรงพยาบาล หน่วยกู้ภัยและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้เกิดการตอบสนองและช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองและประชาชน ว่าการศึกษาไทยจะไม่เพียงแต่ให้ความรู้เท่านั้น แต่ยังให้ “ความมั่นคง ปลอดภัยและยั่งยืน” ในทุกมิติเพื่อให้ผู้เรียนสามารถ

เติบโตเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพ มีจิตใจเข้มแข็งและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

สิ่งเหล่านี้คือสภาพปัญหาชีวิตที่รุมเร้าบุคคลในโลกปัจจุบัน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาว่าชีวิตควรจะดำเนินไปอย่างไรและในฐานะที่เป็นชาวพุทธควรมีทัศนคติในการมองชีวิตในมุมพื้นฐานทางพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นที่พึ่งทางจิตใจได้อย่างไร พระพุทธเจ้าทรงสอนพุทธศาสนิกชนเพื่อการพัฒนาชีวิตด้วยการกระทำของตนเองโดยมีตนเป็นที่พึ่ง เมื่อฟังคำสอนของพระพุทธเจ้าย่อมเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชีวิต แต่บุคคลที่ไม่ยอมรับเป็นเพราะปราศจากสัมมาทิฐิ ไม่ได้รับการเรียนรู้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าขาดศรัทธาในการนับถือพระพุทธศาสนา มีความประมาทเป็นต้น จึงเป็นผู้เกียจคร้านในกิจการงานเนื่องจากขาดความเพียรดำรงชีวิตอยู่ด้วยความเห็นแก่ตัวและไม่เข้าใจในชีวิตของตนเองจึงไม่สนใจต่อการศึกษาเพื่อเจริญปัญญา แต่ถ้าบุคคลให้ความสนใจคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาซึ่งสามารถพัฒนาทักษะทุกด้านเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่ความก้าวหน้าของชีวิต เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนและสังคม สิ่งที่เป็นตัวแทนของพระพุทธองค์คือ พุทธธรรม ด้วยการศึกษาศรีไตรปิฎก โดยเฉพาะในเรื่องหลักธรรมต่างๆ ที่เป็นการปลูกอุปนิสัยในการศึกษาค้นคว้าเพื่อการพัฒนาตนเอง นำไปสู่ความก้าวหน้าของชีวิตเพราะความรู้ในพระธรรมคำสอนต่างๆ เป็นเสมือนขุมทรัพย์ทางปัญญา เป็นแสงสว่างที่รุ่งเรืองทางปัญญาของเหล่าสัตว์โลกทั้งหลายเพราะพระพุทธเจ้าทรงรู้แจ้งโลก เป็นผู้ทรงชี้แนวทางในหลักการแห่งความจริง เป็นผู้นำทางศรัทธาแห่งจิตวิญญาณทางศาสนาที่มีหลักการที่สำคัญและชัดเจน ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ คือหลักสัมมปปธาน 4 หรือ ปธาน 4 (ความเพียรชอบ) ความเพียรใหญ่ ได้แก่ 1) สังวรปธาน คือ เพียรระวังยับยั้งบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด มิให้เกิดขึ้น 2) ปหานปธาน คือ เพียรละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว 3) ภวานาปธาน คือ เพียรทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ให้เกิดมีและ 4) อนรักขนาปธาน คือ เพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้ตั้งมั่นและให้เจริญยิ่ง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2551)

โรงเรียนเป็นสถานที่ที่นักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่และถือเป็นบ้านหลังที่สองของพวกเขา การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยในโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น การตรวจสอบจุดเสี่ยงและจุดอันตรายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอโดยผู้บริหาร ครูและเจ้าหน้าที่ รวมถึงการตรวจสอบวัสดุและอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งานเป็นสิ่งจำเป็น นักเรียนเองก็ต้องเรียนรู้วิธีการอยู่อย่างปลอดภัยเพื่อป้องกันอันตรายต่างๆ โดยเฉพาะ สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการด้านความปลอดภัย กลุ่มโรงเรียนลำตะคอง จำเป็นต้องการระบบส่งเสริมด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 เป็นปัจจัยที่สำคัญ คือมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุในสถานศึกษาสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่การป้องกันอุบัติเหตุจากอาคารเรียน เพื่อช่วยเหลือบุคลากรทางการศึกษากลุ่มโรงเรียนลำตะคอง กรณีเกิดเหตุความรุนแรงหรือเหตุการณ์แวดล้อมในทุกๆ ด้าน เพื่อการสร้างความปลอดภัยและให้ความช่วยเหลือแก่และบุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนทุกคน

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูสอนอยู่ในกลุ่มโรงเรียนลำตะคอง ได้เห็นความสำคัญของความปลอดภัยของบุคลากรทางการศึกษากลุ่มโรงเรียนลำตะคอง และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็น “การศึกษาขั้นพื้นฐานวิถีใหม่วิถีคุณภาพ” มุ่งเน้นความปลอดภัยในสถานศึกษาและระบบบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ตามมาตรการ 3 ป ได้แก่ ป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปราม ให้เกิดความปลอดภัยให้มากที่สุดโดยนำหลักสัมมปปธาน

4 หรือ ปธาน 4 (ความเพียรชอบ) ความเพียรใหญ่ ได้แก่ 1) สังวรปธาน คือ เพียรระงับยับยั้งบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด มิให้เกิดขึ้น 2) ปหานปธาน คือ เพียรละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว 3) ภาวนาปธาน คือ เพียรทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ให้เกิดมีและ 4) อนรุทกขนาปธาน คือ เพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้ตั้งมั่นและให้เจริญยิ่งมาบูรณาการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาตามหลักสัมมปปธาน 4 กลุ่มโรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4
2. เพื่อศึกษาวิธีการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาตามหลักสัมมปปธาน 4 กลุ่มโรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาตามหลักสัมมปปธาน 4 กลุ่มโรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีแบบพหุระยะ (Multi-Phase Mixed Methods) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในกลุ่มโรงเรียนลำตะคอง จำนวน 14 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจำนวน 149 คน
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 และอาจารย์ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 7 รูป/คน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม มีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารข้อมูล เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาตามหลักสัมมปปธาน 4 กลุ่มโรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี วารสาร ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัย 4) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาความเหมาะสมของภาษาว่ามีความครอบคลุมหรือไม่ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.8-1.00 ขึ้นไป เพื่อจัดทำเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผลจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญปรากฏว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.5 - 1.00 5) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป้าหมายจำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่า Cronbach's Alpha ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.977 6) ปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของบุคลากรครูกลุ่มโรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมความปลอดภัยใน

สถานศึกษาตามหลักสัมมนา 4 กลุ่มโรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 เป็นการเก็บข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นใน 3 ด้าน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบใช้ มาตรฐานส่วนประเมิณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อศึกษาวิธีการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาตาม หลักสัมมนา 4 กลุ่มโรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามใช้การวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามเกณฑ์คะแนนค่าเฉลี่ยระดับคะแนน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ใน ระดับมากทั้ง 3 ด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ การป้องกัน การปลูกฝัง และการปราบปราม ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษา กลุ่ม โรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4

สภาพการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4	ระดับความคิดเห็น			
	μ	σ	แปลผล	อันดับ
1. การป้องกัน	4.19	0.90	มาก	1
2. การปลูกฝัง	4.15	0.89	มาก	2
3. การปราบปราม	4.08	0.96	มาก	3
ภาพรวม	4.14	0.92	มาก	

2. วิธีการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาตามหลักสัมมนา 4 กลุ่มโรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับ วิธีการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนลำตะคอง ตามหลักธรรมสัมมนา 4 เพื่อต้องการ ทราบผล และนำไปเป็นวิธีการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาตามหลักธรรมสัมมนา 4 กลุ่มโรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 มีผลดังนี้

2.1 การปลูกฝังตามหลักสัมมนา 4 สถานศึกษาควรส่งเสริมให้น่าหลักสัมมนา 4 มาประยุกต์ใช้ในการสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจแก่นักเรียน โดยเน้นการสร้างความรู้ความตระหนักรู้ใน 4 มิติ ได้แก่ การรู้ถึงสิ่งที่เป็ประโยชน์ การรู้ถึงความปลอดภัยที่เหมาะสม การรู้เท่าทันสถานที่ และการดำรงตนไม่ให้หลง ทางชีวิต ผ่านการบูรณาการในกิจกรรมหน้าเสาธง รายวิชาทักษะชีวิตและกิจกรรมแนะแนว โดยใช้นวัตกรรม สื่อการเรียนรู้ เช่น การเขียนบันทึกความรู้ตัว เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนสติและการสะท้อนคิดทั้งในและนอก ห้องเรียน ควบคู่ไปกับการจัดระบบดูแลช่วยเหลือแบบเพื่อนช่วยเพื่อนและการพัฒนาบุคลากรครูต่อไป

2.2 การป้องกัน ตามหลักสัมมัตตปธาน 4 สถานศึกษาควรสร้างเกราะป้องกันภัยจากภายใน จิตใจด้วยสติและการรู้เท่าทันอารมณ์หรือสิ่งยั่วยุ ผ่านกิจกรรมหน้าเสาธงที่เน้นการให้ข้อคิดสะท้อนใจ การเรียนการสอนในช่วงโมงแนะแนวและกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อฝึกให้นักเรียนทบทวนการกระทำ สถานที่และ ความสุขของตนเองในแต่ละวัน โรงเรียนยังส่งเสริมให้ครูเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและใช้ กระบวนการตั้งคำถามเชิงไตร่ตรองเพื่อให้เด็กขบคิดถึงความปลอดภัยและประโยชน์ก่อนลงมือทำ ความ ปลอดภัยที่แท้จริงจึงเกิดจากการมีวิจารณญาณที่มั่นคงและการรู้เท่าทันตนเองเพื่อไม่ให้หลงไปกับความเสียง หรืออารมณ์ชั่ววูบ

2.3 การปราบปรามตามหลักสัมมัตตปธาน 4 สถานศึกษาควรจัดให้มีระบบบริหารจัดการ วิกฤตที่เน้น "การแก้ไขและการเยียวยา" โดยบูรณาการหลักธรรมเพื่อขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดสิ้นไป ทั้งการระงับเหตุความรุนแรงอย่างทันท่วงที การบังคับใช้กฎระเบียบเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการขจัดจุด เสี่ยงทางกายภาพควบคู่ไปกับการเยียวยาสภาพจิตใจของผู้ได้รับผลกระทบ เพื่อคืนความสมดุลและความ ปลอดภัยสู่สถานศึกษาและนักเรียนอย่างยั่งยืน

3. แนวทางการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาตามหลักสัมมัตตปธาน 4 ของกลุ่มโรงเรียนลำ ตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

3.1 การป้องกัน ผู้บริหารและครูกลุ่มโรงเรียนลำตะคอง มีสติรู้ว่สิ่งใดมีประโยชน์และควร เลือกใช้ให้เหมาะสม ตระหนักถึงความสบายของร่างกายและจิตใจ เพื่อป้องกันอันตราย รู้ตำแหน่งและ จุดหมายปลายทางที่กำลังเดินทางไป มีสติรู้ตัวว่าไม่หลงทางทั้งทางกายภาพและความคิด และใช้สัมมัตตปธาน 4 ในการประเมินสถานการณ์และตัดสินใจอย่างปลอดภัย

3.2 การปลูกฝัง ผู้บริหารและครูกลุ่มโรงเรียนลำตะคอง มีสติรู้ว่สิ่งใดมีประโยชน์และควร เลือกใช้ให้เหมาะสม ตระหนักถึงความสบายของร่างกายและจิตใจ เพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยง รู้ตัวว่ากำลังอยู่ที่ ไใดและกำลังเดินทางไปไหน มีสติรู้ตัวว่าไม่หลงทาง ทั้งทางกายภาพและความคิด และใช้สัมมัตตปธาน 4 เป็น พื้นฐานในการดำเนินชีวิตอย่างปลอดภัยและมีเหตุผล

3.3 การปราบปราม ผู้บริหารและครูกลุ่มโรงเรียนลำตะคอง มีสติรู้ว่สิ่งใดมีประโยชน์และ ควรหลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นโทษ ตระหนักถึงความสบายของตน เพื่อไม่ตกอยู่ในสถานการณ์ที่เสี่ยงหรืออันตราย รู้ตัว ว่ากำลังอยู่ที่ใดและกำลังไปไหน เพื่อป้องกันการเข้าไปในพื้นที่ไม่ปลอดภัย และมีสติไม่หลงทาง ทั้งในด้าน พฤติกรรม ความคิด และการตัดสินใจ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดต่อสภาพ ปัญหาการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากสะท้อนถึงการรับรู้ของผู้บริหาร และครูว่าปัญหาด้านความปลอดภัยในสถานศึกษานั้นมีความสำคัญและยังมีข้อจำกัดหลายประการที่ต้องเร่ง แก้ไขในประเด็นที่มีปัญหา เช่น ด้านมาตรการปราบปราม มาตรการปลูกฝังและด้านมาตรการการปราบปราม ความปลอดภัย สอดคล้องกับงานวิจัยของอดิสร ดีปานธรรม (2561) พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการด้าน

ความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยอภิปรายผลการวิจัยตามผลการวิจัยรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการป้องกัน พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดต่อสภาพปัญหาการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาของผู้บริหารและครูกลุ่มโรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 มาตราการป้องกัน พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการตระหนักรู้เชิงประจักษ์ว่า การบริหารจัดการความเสี่ยงเชิงรุกและการเตรียมความพร้อมด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลโดยตรงต่อความเชื่อมั่นในสวัสดิภาพของผู้เรียน ทั้งนี้ผลการประเมินที่สูงในด้านการตรวจสอบจุดเสี่ยงและการมีระบบแจ้งเหตุ แสดงให้เห็นว่าบุคลากรให้ความสำคัญกับการ "เพียรระวัง" ไม่ให้เหตุร้ายเกิดขึ้นมากกว่าการรอให้เกิดปัญหาแล้วจึงตามแก้ไข ซึ่งเป็นการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยที่เข้มแข็งและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร อนุสภ (2556) พบว่า 1) ครูผู้สอนมีการจัดการความปลอดภัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและการจัดสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งชี้ให้เห็นว่าสภาพกายภาพที่ดีเป็นด่านแรกของการป้องกันภัย 2) ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีมของครูและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง มีอำนาจพยากรณ์การจัดการความปลอดภัยได้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งยืนยันว่าระบบการป้องกันจะสมบูรณ์ได้ต้องอาศัยเครือข่ายความร่วมมือ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศของ Johnson, Laura, M. (2009) พบว่า การสื่อสารเป้าหมายด้านความปลอดภัยที่ชัดเจนและการเตรียมพร้อมรับมือเหตุฉุกเฉินอย่างสม่ำเสมอ เป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยลดอัตราเหตุการณ์ที่ไม่ปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.2 ด้านการปลูกฝัง พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดต่อสภาพปัญหาการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดภูมิคุ้มกันภายใน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นทักษะชีวิต การที่โรงเรียนให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น ชมรมนักเรียนอาสา หรือการจำลองสถานการณ์ บ่งชี้ว่ามีการเปลี่ยนผ่านจากการสอนแบบท่องจำสู่การเน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับหลักทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีให้เน้นขั้นตอนด้านจิตใจและปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของวนิดา ทองอร่าม (2557) พบว่า 1) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วม (Participatory Learning) ผ่านกิจกรรมกลุ่มและสถานการณ์จำลอง ช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ตระหนักรู้ถึงอันตรายรอบตัวได้ดีกว่าการสอนแบบบรรยาย 2) โปรแกรมดังกล่าวสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนให้มีความระมัดระวังตัวมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

1.3 ด้านปราบปราม พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดต่อสภาพปัญหาการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการความขัดแย้งและมาตรการทางวินัยที่มีความชัดเจน โปร่งใสและเป็นธรรม การมีระบบข้อมูลพฤติกรรมนักเรียนและการจำแนกระดับความผิดที่ชัดเจน แสดงให้เห็นถึงความพร้อมในการเพียรระหรือกำจัดสิ่งที่เป็นอุปสรรคและภัยคุกคามออกจากระบบโรงเรียน เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของธีรยุทธ เมืองแมน และคณะ (2566) พบว่า สถานศึกษามีความต้องการพัฒนาระบบการจัดการความปลอดภัยในระดับมาก เพื่อให้สามารถรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ได้ทันทั่วถึง และการมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน ทั้งส่วนนำ ส่วนเนื้อหาและเงื่อนไขความสำเร็จ ช่วยให้การแก้ไขปัญหาความปลอดภัยเป็นไปอย่างมีทิศทาง นอกจากนี้

ยังสอดคล้องกับแนวคิดในงานวิจัยของ Tran Tridung (2022) พบว่า ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และทักษะการสื่อสารที่ดีจะช่วยลดปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษาได้ และสามารถสร้างความมั่นใจให้กับบุคลากรว่าเมื่อเกิดปัญหาขึ้นจะมีกระบวนการยุติธรรมและการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพรองรับเสมอ

2. ผลการศึกษาวิธีการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาตามหลักธรรมสัมมปปธาน 4 กลุ่มโรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยอภิปรายผลการวิจัยตามผลการวิจัยรายด้าน ดังนี้

2.1 มาตรการป้องกัน ผู้บริหารให้ความเห็นเกี่ยวกับวิธีการว่าสถานศึกษาต้องมีการปลูกฝังความปลอดภัยในโรงเรียนควรเริ่มจากการสร้างสัมมปปธาน 4 ในส่วนหนึ่งของการสร้างความปลอดภัยต้องเริ่มต้นที่จิตสำนึกแห่งการระงับภัยเป็นรากฐานสำคัญ บุคลากรต้องมีความเพียรในการสังเกตและประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นทั้งทางกายภาพและสังคมอย่างเป็นระบบ ไม่ปล่อยปละละเลยต่อจุดเสี่ยงเล็กน้อยที่อาจลุกลามเป็นปัญหาใหญ่ การสร้างเกราะป้องกันทางความคิดนี้จะช่วยให้บุคลากรและนักเรียนมีสติรู้เท่าทันเหตุการณ์และสามารถยับยั้งภัยอันตรายก่อนที่จะเกิดขึ้นจริง เปรียบเสมือนการสร้างรากฐานของชีวิตที่มั่นคง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระเฉลิม ถิรบุญโญ (ดีเลิศ) (2565) พบว่า สัมมปปธาน 4 ทำหน้าที่เป็นกลไกของความเพียรทางจิต อย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย 1) สังวรปธาน (เพียรระงับอกุศลไม่ให้เกิด) 2) ปหานปธาน (เพียรละอกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว) 3) ภวนาปธาน (เพียรเจริญกุศลใหม่) และ 4) อนรักขนาปธาน (เพียรรักษาอกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว) กระบวนการนี้ครอบคลุมทั้งการยับยั้ง ปรับปรุงพัฒนาและสืบสานคุณธรรม หากบุคคลนำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง ย่อมสามารถพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์สมบูรณ์และเป็นรากฐานในการดำรงชีวิตที่มั่นคง

2.2 มาตรการปลูกฝัง ผู้บริหารและครูให้ความเห็นเกี่ยวกับวิธีการว่าเมื่อตรวจพบความปลอดภัยหรือสิ่งชำรุดบกพร่อง สถานศึกษาต้องมีกระบวนการเพียรละหรือขจัดปัญหานั้นออกไปอย่างทันทั่วทั้งที่ไม่ใช่จะเป็นการซ่อมแซมอาคารสถานที่ที่เสื่อมโทรมหรือการปรับปรุงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน กระบวนการนี้ต้องทำอย่างมีขั้นตอนและเด็ดขาดเพื่อขจัดสิ่งที่เสื่อมสภาพและเป็นอันตราย เพื่อคืนสภาพแวดล้อมที่ดีกลับสู่โรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูพิจิตรวรเวท (มานัส มารยาท) และพระมหาสุเมธ สมานโต (2565) พบว่าแนวทางการนำหลักธรรมมาใช้ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย แบ่งการดำเนินงานเป็น 2 ส่วนสำคัญ ได้แก่ (1) การสำรวจและจำแนกวัฒนธรรมในชุมชนและ (2) การอนุรักษ์วัฒนธรรมผ่านกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ ป้องกันการสูญหาย (สังวรปธาน), ขจัดสิ่งที่เสื่อมโทรม (ปหานปธาน), พัฒนาให้สอดคล้องกับยุคสมัย (ภวนาปธาน), และรักษาความยั่งยืน (อนรักขนาปธาน) ซึ่งช่วยให้ชุมชนเข้าใจและธำรงรักษาจิตวิญญาณทางวัฒนธรรมของตนได้อย่างลึกซึ้ง

2.3 มาตรการปราบปราม ผู้บริหารและครูให้ความเห็นเกี่ยวกับวิธีการว่าการส่งเสริมความปลอดภัยต้องอาศัยการเพียรเจริญหรือการสร้างสรรคทักษะใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ผ่านการบูรณาการหลักธรรมและความรู้ด้านความปลอดภัยเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเกิดปัญญาและทักษะการเอาตัวรอด การมีความเพียรที่ถูกต้องเป็นแกนกลางในการฝึกฝนตนเองจะช่วยให้ นักเรียนสามารถยกระดับจิตใจและพฤติกรรมไปสู่ความปลอดภัยที่สมบูรณ์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระวรมน ขนติโก (วัดธูมา) (2554) พบว่า สัมมปปธาน 4 เป็นองค์ประกอบสำคัญในการบรรลุนิพพาน (มรรค ผล นิพพาน) โดยทำหน้าที่เป็นแกนกลางแห่งความเพียรที่แผ่อยู่ในโพธิปักขิยธรรม 37 ประการ เช่นสติปัฏฐาน 4 และอริยมรรคมีองค์ 8 หากขาดความเพียรที่

ถูกต้องนี้ การเข้าถึงธรรมขั้นสูงย่อมเป็นไปได้ การปฏิบัติสัมมปปธานจึงต้องบูรณาการร่วมกับหลักธรรมหมวดอื่นเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมให้เจริญไพศาล

3. ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาตามหลักสัมมปปธาน 4 ของกลุ่มโรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 มีแนวทางดังนี้ (1) ด้านมาตรการป้องกัน ผู้บริหารควรนำข้อมูลสถิติเพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยง ติดตั้งกล้องวงจรปิด จัดเวรยามคัดกรองบุคคลและสร้างระบบเฝ้าระวังที่เข้มงวด (2) ด้านมาตรการปลูกฝัง สร้างสภาพแวดล้อมที่มั่นคงปลอดภัย จัดกิจกรรมอบรมทักษะการเอาตัวรอด ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและการใช้ชีวิตอย่างมีสติ (3) ด้านมาตรการปราบปราม ผู้บริหารต้องมีการจัดการกับความไม่ปลอดภัยอย่างเด็ดขาด มีระบบติดตามช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง จัดทำแผนเผชิญเหตุและสร้างเครือข่ายดูแลความปลอดภัยร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระชัยพล โสภณ (เจริญทวีทรัพย์) (2557) พบว่ากระบวนการสร้างความปลอดภัยทางจิตใจและการดำเนินชีวิต ต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการที่ทำงานร่วมกัน คือ 1) อาตภาพิ (ความเพียรเครื่องเผากิเลส/สัมมปปธาน 4) ซึ่งทำหน้าที่เป็นพลังขับเคลื่อนในการระวังและละเว้นความประมาท 2) สัมปชาโน (ความรู้ตัวทั่วพร้อม) ทำหน้าที่เป็นปัญญาในการพิจารณาไตรตรองเหตุผล และ 3) สติมา (ความมีสติ) ทำหน้าที่ระลึกรู้เท่าทันสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งเมื่อนำมาปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจะทำให้อินทรีย์ 5 (ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา) เกิดความสมดุล ส่งผลให้บุคคลมีจิตใจที่มั่นคง ไม่หวั่นไหวต่อภัยคุกคาม สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง ปลอดภัย และนำไปสู่การพัฒนาปัญญาญาณในการแก้ไขปัญหาชีวิตและเอาตัวรอดจากวิกฤตการณ์ต่างๆ ได้อย่างแท้จริง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระเฉลิม ธิรปุญโญ (ดีเลิศ) (2565) พบว่า สัมมปปธาน 4 เป็นกลไกของความเพียรทางจิตที่เป็นระบบ ครอบคลุมกระบวนการทั้งการยับยั้ง (สังวร), ปรับปรุง กำจัด (ปหาน), พัฒนา (ภาวนา), และสืบสานคุณธรรม (อนุรักษนา) ซึ่งหากนำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง จะสามารถพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นมนุษย์สมบูรณ์ และเป็นรากฐานในการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับความมั่นคงปลอดภัยได้อย่างแท้จริง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาตามหลักสัมมปปธาน 4 ของกลุ่มโรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ประกอบด้วย

1. มาตรการป้องกัน ผู้บริหารและครูกลุ่มโรงเรียนลำตะคอง มีสติรู้ว่าสิ่งใดมีประโยชน์และควรเลือกใช้ให้เหมาะสม ตระหนักถึงความสบายของร่างกายและจิตใจ เพื่อป้องกันอันตราย รู้ตำแหน่งและจุดหมายปลายทางที่กำลังเดินทางไป มีสติรู้ตัวว่าไม่หลงทางทั้งทางกายภาพและความคิดและใช้สัมมปปธาน 4 ในการประเมินสถานการณ์และตัดสินใจอย่างปลอดภัย

2. มาตรการปลูกฝัง ผู้บริหารและครูกลุ่มโรงเรียนลำตะคอง มีสติรู้ว่าสิ่งใดมีประโยชน์และควรเลือกใช้ให้เหมาะสม ตระหนักถึงความสบายของร่างกายและจิตใจ เพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยง รู้ตัวว่ากำลังอยู่ที่ใดและกำลังเดินทางไปไหน มีสติรู้ตัวว่าไม่หลงทาง ทั้งทางกายภาพและความคิดและใช้สัมมปปธาน 4 เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตอย่างปลอดภัยและมีเหตุผล

3. มาตรการปราบปราม ผู้บริหารและครูกลุ่มโรงเรียนลำตะคอง มีสติรู้ว่าสิ่งใดมีประโยชน์และควรหลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นโทษ ตระหนักถึงความสบายของตน เพื่อไม่ตกอยู่ในสถานการณ์ที่เสี่ยงหรืออันตราย

รู้ตัวว่ากำลังอยู่ที่ใดและกำลังไปที่ไหน เพื่อป้องกันการเข้าไปในพื้นที่ไม่ปลอดภัยและมีสติไม่หลงทาง ทั้งในด้านพฤติกรรม ความคิดและการตัดสินใจ

การส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนลำตะคอง การส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนลำตะคองมุ่งเน้นการใช้หลักสัมมนา 4 คือการรู้ตัว รู้คิดและมีสติรู้เท่าทันสิ่งรอบตัวอย่างต่อเนื่อง ที่ผู้บริหารสามารถนำหลักนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการปลูกฝังสติและความตระหนักรู้ให้นักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษาได้ ดังนี้

1. ส่งเสริมการรู้คุณค่าของสิ่งที่มีประโยชน์ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้จักเลือกใช้สิ่งของเครื่องมือ หรือพฤติกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพและความปลอดภัย เช่นการใช้ทางเดินที่ปลอดภัย การเลือกอาหารที่มีประโยชน์
2. สร้างความตระหนักรู้ถึงความปลอดภัยและความปลอดภัยของตนเอง ส่งเสริมให้นักเรียนสังเกตสภาพร่างกายและจิตใจ เช่นการพักผ่อนให้เพียงพอ การหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียดหรืออันตราย
3. ปลูกฝังการรู้ตำแหน่งและเส้นทางในสถานศึกษา ฝึกให้นักเรียนรู้จักพื้นที่ภายในโรงเรียน เช่นทางหนีไฟ จุลรวมพลและเส้นทางอพยพ เพื่อให้สามารถรับมือกับเหตุฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. พัฒนาแนวคิดไม่หลงทางทั้งทางกายภาพและจิตใจ ส่งเสริมการคิดอย่างมีเหตุผล มีเป้าหมาย และรู้เท่าทันสถานการณ์ เพื่อป้องกันการหลงผิดหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยง
5. บูรณาการหลักสัมมนา 4 ในกิจกรรมการเรียนรู้และการส่งเสริมจัดการ หมายถึง นำหลักสัมมนา 4 ไปใช้ในการจัดกิจกรรมอบรม ชักซ้อมแผนเผชิญเหตุและการดูแลความปลอดภัยในชีวิตประจำวันของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ครูและผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนลำตะคอง ควรจัดโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อมุ่งเน้นการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ และปลูกฝังจิตสำนึกในการดูแลความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่นให้นักเรียน
 - 1.2 ครูและผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนลำตะคอง ควรดำเนินการฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุและแผนอพยพหนีภัยภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอให้กับบุคลากรครูและนักเรียนทุกคน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม สร้างความคุ้นเคย และเพิ่มทักษะในการเอาตัวรอดเมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินจริง
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบูรณาการหลักสัมมนา 4 เข้ากับกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัยในชีวิตประจำวันของนักเรียน ของกลุ่มโรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยมุ่งเน้นการวิจัยเชิงทดลองหรือเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างนวัตกรรมหลักสูตรหรือชุดกิจกรรมที่สามารถปลูกฝังพฤติกรรมความปลอดภัยเชิงบวกให้นักเรียนเกิดภูมิคุ้มกันภายในที่ยั่งยืนและสามารถนำไปใช้ได้จริงทั้งที่บ้านและโรงเรียน
 - 2.2 ควรศึกษาเรื่อง ผลกระทบและรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนต่อการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จและอุปสรรคในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการร่วมกันเฝ้าระวังภัยและแก้ไขปัญหาความปลอดภัยตามบริบทของชุมชนท้องถิ่น
 - 2.3 ควรศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบสารสนเทศและแอปพลิเคชันเพื่อการติดตามและประเมินผลมาตรการความปลอดภัยในโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนลำตะคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีและข้อมูลเชิงประจักษ์มาใช้ในการแจ้งเหตุติดตามผล และวิเคราะห์ความเสี่ยงแบบเรียลไทม์ เพื่อให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจปรับปรุงมาตรการความปลอดภัยได้อย่างต่อเนื่อง
 - 2.4 ควรศึกษาประเด็นการจัดอบรมรู้เท่าทันภัยออนไลน์ หรือภัยจากยาเสพติดชนิดใหม่เพื่อสร้างเกราะป้องกันทางความคิดให้นักเรียนรู้เท่าทันและไม่พาตัวเองเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นอกุศลเหล่านั้นตั้งแต่ต้นทาง เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันก่อนที่ปัญหาจะเกิด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). แนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ธีรยุทธ เมืองแมนและคณะ. (2556). การพัฒนาระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. Journal of Roi Kaensarn Academi, 8(11), 257.

- พระครูพิจิตรวรเวท (มานัส มารยาท) และพระมหาสุเมธ สมหาโต. (2565). การประยุกต์ใช้หลักสัมมปปธานเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเฉลิม ธิรปุณโย (ดีเลิศ). (2565). ศึกษาการพัฒนาคุณธรรมตามหลักสัมมปปธาน 4 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระชัยพล โสภโณ (จรรยาวิทย์). (2557). ศึกษาอาตาศัมปชาโนสติมาที่ปรากฏในมหาสติปัฏฐานสูตร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2557). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 27. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวรมน ขนติโก (วัดกุ่ม). (2554). ศึกษาสัมมปปธาน 4 อันเป็นองค์แห่งการบรรลุธรรม. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระโสภณมหาเถระ (มหาสียาตอ). (2549). มหาสติปัฏฐานสูตรทางสู่พระนิพพาน. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดไทยรายการพิมพ์.
- วนิดา ทองอร่าม. (2557). ผลของโปรแกรมการเรียนรู้เรื่องความปลอดภัยในชีวิตประจำวันที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของนักเรียนประถมศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิริพร อนุสภ. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความปลอดภัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในครอบครัวชาวเลเซียน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). คู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อดิศร ดีปานธรรม. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- Johnson, Laura, M. (2009). The role of school principals in establishing a culture of safety in elementary schools in California. Dissertation Abstract online pub number AAT 3412890.
- Tran Tridung. (2022). Leadership Qualities Needed for a School-Based Police Chief. Dissertation Abstract online pub number AAT 3814.